

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. Why did the opponents (Misnagdim) of the Hasidic movement find it so objectionable?
2. What prompted the Hasidim to form their own congregations?
3. What innovation did the Hasidim introduce to *shechita*?
4. How did the Hasidim's concept of *Torah lishmah* differ from that of their opponents?
5. In what way did the excommunications have a positive influence upon the development of Hasidism?

This and much more will be addressed in the fourteenth lecture of this series: "Excommunication: The Bitter Struggle between the Hasidim and their Opponents".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind, as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it, as well, as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE
Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series IX Lecture #14

EXCOMMUNICATION:
THE BITTER STRUGGLE BETWEEN THE HASIDIM AND THEIR OPPONENTS

I. A Divided People

A.

(1) ואני מפיל תחינתי לפניו . . . ויסור הוא וכל הנלויים אליו מלכת בדרך הזה עוד . . . ולא יחלק העם עוד לשני כיתות . . . ונזכה לעבדו שכם אחד עבודה תמה וכו' אגרת הג"ר אברהם קצנלנבויגן להג"ר לוי יצחק (מברדיטשאב) ח' תמוז תקמ"ד

I am pleading with you . . . that you and your group abandon the road upon which you are traveling . . . so that the people be no longer divided into two factions . . . and we will merit to serve Him perfectly in unity. **Letter from R. Avraham Katzenelenbogen, Chief Rabbi of Brisk to R. Levi Yitzchak of Berdichev, Eighth of Tamuz, 1784**

(2) שלא תתגודדו כמות מיוחדות להתפלל ברבים מנהג ספרד בכל מדינותינו. הרה"ג ר' משולם איגרא במכתב לקהילות לבוב וברודי

We shouldn't become divided into separate factions to let them publicly pray according to the Sefardic liturgy within our countries. **Letter of R. Meshulem Igra to the communities of Lvov and Brody**

(3) באשר שראינו רעה בעו"ה שנתרבו קטטות ומריבות מאיזה אנשים הידועים הנקראים חסידים, שנשתקע בלבם התגדלות לשנות נוסחאות של התפילה מכפי שהיה מקדם נוסחא אשכנזית וגם עושים לעצמם חבורות חבורות ומה גם שרבים הם המתפרצים והכו את א' מן הראשים ומנהיגים. . . הפתיחה לתקנות ק"ק לעשנוב שבגליציה, הנמצא בס' זמיר עריצים וחרבות צורים, שנת תקל"ב (1772), הובא בס' "הגאון"

B.

העולה מזה, לפי שהיו ישראל נבדלין ומופרשיין מן ערב רב בתרי גוונים, באכילה שלא היו אוכלין מאכל אחד, וגם שלא היו מעורבין עמהם, רק שהיו מתבודדים בתוך ענני ישראל, ולא ערב רב, מזה יצא העגל הזה, בטענה או נהווי בכללא עמכון, ר"ל למה תעשו התבודדות חוץ ממנו להתפלל וללמוד בפני עצמיכן, וגם שלא לאכול מאכל שלנו: וכאשר עיני ראו ולא זר מלחמה זו תמיד, במי שרוצה להתקדש ולהיות פרוש להתפלל במנין בפ"ע מאחר שאי אפשר להתפלל בציבור שעושיין מצות אנשים מלומדה וכמה טעמים כיוצא בזה. ובענין אכילה לא אכשיר דרי, שהכל שוחטים אפילו שאינו בקי בהלכות שחיטה, ואינו ירא שמים, והוא נגד רבותינו הקדושים, שהזהירו הפוסקים ראשונים ואחרונים, שיהיה השוחט ירא את ד' מרבים . . . ואני הכותב בדין הוי עובדא הנ"ל מרישא לסיפא, ומרומז למה דוקא זה האיש צוה לעשות בה"מ בשאריגראד: תולדות יעקב יוסף פרשת נשא אות י"ג

In conclusion, the Jews were distinct from the mixed multitude [of recently converted non Jews] in two ways: in eating, they didn't eat the same food (the mixed multitude did not eat the manna), and in addition they didn't mingle with them, for they were secluded within the clouds. This was the cause of the sin of the golden calf as [the mixed multitude argued], "Why do you seclude yourselves away from us and study by yourselves and don't eat our food?" I personally have witnessed this conflict on a constant basis where someone desires seclusion in order to pray in a separate *minyán*, because it is impossible to pray with the community who only perform *mitzvos* out of habit or for some other similar reasons. Regarding eating, the level of this generation is inadequate, for everyone is allowed to slaughter, even those that are not expert in the laws of *shechita* (ritual slaughter) and are not G-d fearing. This is counter to our holy Rabbis, both early and later authorities, who demanded that a *shochet* be recognized as being G-d fearing. . . . I, the writer of these words, experienced all of this directly and this is why I personally ordered that a special *Bais Medrash* (Study Hall) be made in Sharigrad. **Toldos Yaakov Yosef, Parshas Nasa 13**

C.

בנדון מה שיש נוסחאות שונות בענין התפלה ונסתפק השואל האיך לנהוג בנפשו בדברים כאלו אמרתי סברים כאלו א"א לבאר בכתב אמנם זאת כבר נודע שארז"ל י"ג השתחואות שהיו במקדש נגד י"ג שערים ונרמז ביחזקאל לעתיד אי"ד שער ראובן א' וגו' (יחזקאל מח:לא) כי אז יהי' קדושת ירושלים כקדושת המקדש העבר והנה הי"ב שערים הם שער לכל שבט כמבואר וידוע שבהמ"ק מכוון כנגד בהמ"ק של מעל' ונמצא שיש לבהמ"ק של מעלה ג"כ שער לכל שבט כמבואר בכתבי האר"י זלה"ה וכנגדן היו השתחואות שהן המשכות כנודע לבאים בשערי האר"י זלה"ה והנה ענין התפלה היא כדי שיוכל כ"א לעלות בשער שלו כי התפלה הוא סולם מוצב ארצה וראשו השמימה ויש לכל שער צירופים מיוחדים לכן יש נוסחאות שונות והנה השער הי"ג הוא למי שאינו מכיר את שבטו ותיקן סדר באיזה שער יבא לחצר המלך לזה מכוון השער הי"ג והוא כנגד תיקון הי"ג שהוא "ונקה" שהוא מקבל מכל הי"ב תקונים וד"ל והנה האלקי האר"י ז"ל בהיות נהירין ליה שבילין דרקינעא לימד דעת את העם למי שאינו מכיר את שבטו ותיקן סדר מלוקט מכמה נוסחאות כידוע לבקיאים ואם ישאל השואל לאיזה צורך הם י"ג והלא הי"ג הוא הכולל כולם היה די בזה התשובה כי בזמן שהיו ידועים כל שבט ושבט ונוסח השייך לכל שבט ושבט בודאי היו יותר טוב ליכנס בשער והטעם כמוס עמדי ונרמז קצת ע"י נעים זמירת ישראל בתפלה לעני כי יעטוף. אמנם בזמן הזה שאינם ידועים השבטים (והראיה שיש כהנים ולוים בינינו והאיך יהיו לכולנו נוסחא אחת) ע"כ יאחז כל איש דרכו של האר"י ז"ל השווה לכל נפש ולכן יהי' לעתיד לבא כירושלים כמפורש ביחזקאל כי יהי' ידוע לכל שבט ושבט יה"ר שנזכה לראות בבנינו בביאת הגואל ב"ב. ס' מגיד דבריו ליעקב אות קל"ג

. . . Behold, the essence of prayer is that it enables each person to enter his particular [Divine] "gateway", for prayer is a ladder which is implanted on earth and whose top reaches to the very Heavens. Since, each "gateway" is composed of different combinations of the Divine name, there exist different versions of the liturgy [which reflect these diverse combinations]. The thirteenth "gate" is designed to be used for anyone who doesn't recognize his tribal affiliation and the proper order of prayers with which to enter the courtyard of the King. . . . Behold that spiritual giant, the Arizal, since he clearly knew the pathways of Heaven, instructed those who weren't aware of their tribal affiliation and instituted on their behalf an order of prayer that incorporated many different versions of prayer, as is well known to scholars. . . . When everyone knew their tribal affiliation, it was certainly better that their prayers enter their specific gateway . . . Now, however, when we don't know our tribal affiliation, everyone should embrace the path of the Arizal . . . **R. Dov Ber of Mezritch, Sefer Magid D'vorov L'Yaakov 133**

D.

[לענין אמירת "אהבת עולם" בברכת ק"ש:] נוסח שלנו אשכנזים תורה היא, ואעפ"כ הספרדים יחזיקו כמנהגם ויש להם על מה שיסמכו, ולעולם אל ישנה אדם ממנהג אבותיו. אבל מה שהחדשים מקרוב באו לשנות במדינות הללו מנהג אבותינו הקדושים, המה לדעתי פוגמים בכבוד רבותינו בעלי התוס' והרא"ש, ועתידים ליתן את הדין. ואין כאן אהבה אלא שנאה, ולתאוה יבקש נפרד, ועליהם אני קורא ולמשנאי אהבו מות, וכל המשנה ידו על התחתונה. הרה"ג ר' יחזקאל לנדא בעל ה"נודע ביהודה" בספרו צל"ח (ברכות יא, א),

. . . Our liturgy, *Nusach Ashkenaz*, has the status of [authentic] Torah. Nonetheless, the Sefardim should still continue their own customary form of prayer, as they [also] have a basis, and one shouldn't change from the customs of one's forefathers. Those who have recently come to change the customs of our holy forefathers, however, are, in my opinion, slighting the honor of our Rabbis, the authors of the Tosephos, and the Rosh, and will eventually be held accountable. . . . **HaRav HaGaon R. Yechezkel Landau, author of the Noda BiYhudah, Tzion L'Nefesh Chiyah, Berachos 11a**

E.

(1) ויש מהם ריק מכל מדע . . . ומעשיו משונים. עוטה לבנים . . . ומוליכים ומביאים בידם וינעו כנוע עצי היער . . . אך כי לא קרא לא שנה חכים יתקרי רבי יכונה וכל המוסיף בתנועות והויות משובח ומפואר בפיות טף ונשים ויחלוץ חושים בפני דלי השכל. המה יגידו מקצת שבחו בפניו: הי חסיד הי עניו . . . הקדמה לס' מרכבת המשנה מר' שלמה מחלם

There are those amongst them that are totally uneducated . . . and who act abnormally. They wear white clothing . . . and move their hands back and forth and sway like the trees of the forest . . . Someone who knows neither Scripture nor Mishna, is given the title, "*Chacham*" (scholar) and is called *Rebbe*. He who excels in making these movements and actions is considered praiseworthy amongst their children and wives and leads the unintelligent. They relate a sampling of his praises in his presence, "[Behold] this *chased* (man of piety), this *anav* (humble one) . . ." **Rabbi Shlomo of Chelm (1717-1781), Preface to Mirkeves HaMishneh**

(2) מטפחים בידיהם ומנענים לצדיהם. ראשיהם כפופים לאחוריהם ופניהם ועיניהם פונים למעלה. ר' יעקב עמדין, ס' מטפחת סופרים ד' ל"א

They clap with their hands and sway to their sides. Their heads are bent back and their face and eyes look upwards. **R. Yaakov Emden, Sefer Mitpachas Sofrim 31**

(3) התפלה היא זיווג עם השכינה וכמו שבתחילת הזיווג ניענוע כן צריך לנענע עצמו בתפלה בהתחלתה ואח"כ יכול לעמוד כך בלא נענוע ויהיה דבוק להשכינה בדביקות גדול ומכח מה שמנענע עצמו יכול לבוא להתעוררות גדול שיחשוב למה אני מתנענע את עצמי כי מסתמא השכינה בודאי עומדת לנגדי ומכח זה יבוא להתלהבות גדול: צוואות הריב"ש אות ס"ח

Prayer is an act of coupling with the *Shechina*. Just like the beginning of the *zivug* is accompanied with movement, so, too, with prayer at the beginning. Afterwards, one can stand without movement and should cleave to the *Shechina* with great *devaikus*. The initial movement can bring to great passion . . . **Tzavo'os HaRivash 68**

(4) כשאדם טובע בנהר והוא מראה במים כמה תנועות שיוציאו עצמו מן המים השוטפים אותו בודאי הרואים לא יתלוצצו עליו ועל תנועותיו כן המתפלל ועושה תנועות אין להתלוצץ עליו, שהוא מציל עצמו ממים הזדונים שהם הקליפות ומחשבות זרות הבאים לבטל ממחשבתו בתפלתו. ס' כתר שם טוב כד:ב הובא בס' אבן אפל ע' 100 להח' דוד כהנא

When a person is drowning in a river and displays great agitation and movement in order to extricate himself from the running water, the onlookers certainly don't make fun of him or his motions. So, too, no one should ridicule someone who prays and makes motions, for he is saving himself from the treacherous waters which are the *klipos* (forces of evil) and foreign thoughts which come to disturb him from concentrating while praying. **Sefer Keser Shem Tov 24b**

F.

(1) ומעשיהם כמראה האופנים בקדושי', עליונים למטה ותחתונים למעלה. אגרת מקהל ווילנא לקהל בריסק בצירוף חתימת הגר"א הובא בס' "הגאון" עמוד 970

Their actions appear like the holy *ophanim* (angels in the appearance of wheels). The top is on the bottom and the bottom is on top. **Letter from the community of Vilna to the community of Brisk**

(2) וגם אינם רשאים להתהפך כמנהגם ראשיהם למטה רגליהם למעלה. מכתב התקנות בק"ק לעשנוב שבגליציה, הנמצא בס' זמיר עריצים וחרבות צורים, שנת תקל"ב, הובא בס' "הגאון" עמוד 971

In addition, they are not allowed to turn themselves upside down, as is their custom, with their head below and their feet above. **Community of Leshnov, Galicia, 1772**

G.

(1) [החלפים] המוחזקים בידינו מימות עולם דור אחר דור באין פוצה פה ומפקפק . . . ואינם רוצים לאכול משחיטת החלפים ההם הכשרים והחליפו הטוב ברע לשחוט תמורתם בסכינים המלוטשים החדים. מכתב מר' אברהם אב"ד דבריסק לר' לוי יצחק (מברדיטשאב) שנת תקמ"ד הובא בס' "הגאון עמ' 926"

The use of our *chalafim* (ritual slaughter knives) has been well established from time immemorial, generation after generation, without any objection or criticism. . . . The [Hasidim] do not want to eat from the ritual slaughter where our *kosher chalafim* were used. They have replaced good with bad as they are using the honed knives instead.

HaRav HaGaon R. Avraham, Chief Rabbi of Brisk, to R. Levi Yitzchak of Berdichev, 1784

(2) השוחטים אשר התלמדו על הסכינים המלוטשים אשר קיבלו מרבים ורבים עד רבותינו הראשונים שהמציאו דבר זה הם השו"ב המפורסמים דמעזריטש אשר החזיק על ידם קדוש עליון נשיא אלקים רשכבה"ג המגיד זצוקלה"ה נבג"מ ואחריו כל ישרי לב תלמידיו הצדיקים המפורסמים ששתו בצמא את דבריו דא"ח. מכתב מר' יהודה ליב בעל שארית יהודה ואחיו של ר' שניאור זלמן מליאדי הובא בהוספות לס' מגיד דבריו ליעקב אות ק"ח

Those *shochtim* (ritual slaughterers) who trained using the honed knives who were trained by their mentors who were in turn trained by their mentors who ultimately received this tradition from the early Rabbis who developed this, the famed ritual slaughterers of Mezritch. They were supported in their efforts by the supreme holy man, the prince of G-d, the leader of the Jews in exile, the Magid, of blessed memory. All those of an upright heart, his renowned righteous disciples, who drank with thirst his words, the words of the living G-d, followed his example.

HaRav Yehudah Leib, author of "Sh'eiris Yehudah", brother of HaRav HaGaon R. Shneur Zalman of Liadi

(3) והנה בהיות הרב הגאון מהר"ח נ"י אב"ד דק' וואלאזין במדינתנו בשנת תקס"ג, שמעו מפיו כמה נגידי מדינתנו שאינם מאנ"ש כלל, שאמר בשם רבו מובהק הגאון המנוח החסיד ז"ל, שאין שום איסור בשחיטת סכינים מלוטשים, על פי הדין השנוי בגמרא ופוסקים, רק אם יצא איסור מפיו ז"ל, אינו אלא משום הרחקה מאנ"ש, כמו שאר הרחקות וגזרות. מכתב מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי לק"ק ווילנא בשנת תקע"א הובא בס' "הגאון עמ' 927"

927

H.

(1) לבל ירים איש את ידו לעשות לו "מנין" בפני עצמו כדי להתפלל בתנועות שונות בקריצות שפתים, או להכות כף אל כף ולהניע ראשיהם כשכור. או לשנות נוסחאות מנוסחי התפלה, אשר יסדו לנו הקדושים אשר בארץ המה. ואם המצא ימצא אחד מבני הקהלות, שימלא את לבו מכאן ולהבא לעשות להם "מנין" בפני עצמו כדי להתפלל באחד מהתנועות האלו או לשנות נוסח התפלה, יהיה מוחרם ומנודה בשני עולמות בעה"ז ובעוה"ב, ויהיה מובדל ומופרש מכל קדושת ישראל, פתו פת כותי וכו', וקבורת חמור יקבר, גם כל האנשים, אשר יחזיקו ידיהם לעשות "מנין" כאמור בבתייהם. או שיסייעו להחזיק ידיהם, יהיו כיוצא

בהם, שיהיו מוחרמים ומובדלים ומופרשים מכל קדושות ישראל, וכל העם ישמעו וייראו ולא יוסיפו בני קהלתינו לעשות כדברים האלה, והשומע לדברינו ישכון בטח בדד ושאנן. נוסח החרם נעשה ע"י ראשי עדת ק"ק קראקא, ובראשם הרב והאב"ד ר' יצחק הלוי, שבת בראשית, כ"ז תשרי תקס"ו

No one should dare to organize a separate *minyán* in order to pray with diverse motions, i.e. various lip movements, clapping of the hands, and swaying of their heads like a drunkard, or to change the standard liturgy which our holy forefathers instituted. If it be found that anyone of these communities has the audacity to form their own *minyán* for the above purpose, they shall be excommunicated and banned from both worlds, this world and the next and they shall be ostracized and cut off from all of the sanctity of Israel. . . . **Writ of excommunication of the community of Cracow, 1805**

(2) כי יתיצבו מלכי ארץ, מאן מלכי רבנן (גיטין סב.), שמעמידין עפ"י השר שארץ שלו, וזה שנצב לרב שנקרא מלך, על פי מלכי ארץ, שהארץ והעיר שלו אחר חורבן הבית [ותיבת מלכי משמש לכאן ולכאן]. ויתיצבו מלכי ארץ ורוזנים שהם המנהיגים של הרב הנ"ל, נוסדו יחד על ד' ועל משיחו, כי מיד יועצים עצות על ד' בענין מאכלות אסורות, להעביר שוחטים טובים ולהעמיד רעים לפי רצונו וכיוצא בזה, לפי מה שראתה עיני. ועל משיחו, שהם הלומדים העוסקים בתורה ועבודה, איך לגרשם מהעיר ולבטל מנין שלו, תולדות יעקב יוסף פרשת נשא אות י"ז

"The kings of the earth set themselves . . ." (Psalms 2:2) Who are the kings? Rabbanan. (Gittin 62) who are established through the nobleman whose land is his. This is the one who set up the Rav who is referred to as a "king", through the dictates of the kings of the earth, on whose land and city [he dwells] in the period after the destruction of the Temple. [The term king is used to describe both of them: the one who set up the Rabbi and also the Rabbi himself]. "The kings of the earth set themselves and the rulers take counsel against Hashem and against his anointed." (Psalms 2:2) refers to the leadership which the Rav sets up. They take up counsel against Hashem and his anointed one, for they immediately make plans against Hashem regarding forbidden foods, to remove good *shochtim* (ritual slaughterers) and replace them with bad ones, according their whims. This they did and other similar things, as my own eyes witnessed. "His anointed one" is referring to the *lomdim* (analytical Torah scholars) who are engrossed in Torah and Avodah, against whom they take counsel how to drive them from the city and destroy their *minyán*. **Sefer Toldos Yaakov Yosef, Parshas Noso, section 17**

II. Torah Study *Nigleh* and *Nistar*

A.

(1) הפשט הוא נצרך לכל, אבל הסוד אינו רק לגדולים. פירוש הגר"א למשלי כה:יא

The *pshat* (simple meaning) is needed by all. The *sod* (Kabbalah) is only for great scholars. **Gra, Commentary to Mishlei 25:11**

(2) וכל המתבונן בהם ומעשיהם יראה איך כל דרכיהם מקולקלים הן בלימוד חכמת הקבלה . . . מבזים הנגלות שבתורה ולומדיה . . . מבזים כל גדולי הדור. ר' אליעזר רוקח בעל שמן רוקח הובא בס' "הגאון" עמ' 993

Anyone who reflects upon them and their actions will see how their actions are debased. Through the study of Kabbalah . . . they have degraded *nigleh* (the non mystical areas of Torah study) and its students . . . and have degraded all of the great scholars of the generation. **HaRav HaGaon R. Eliezer Rokeach, author of the Shemen Rokeach**

(3) עוד רעה חולה ראיתי . . . והיא בעו"ה צרעת ממארת אנשים שאינם בקיאים בש"ס ופוסקים יושבים אגודות ועוסקים בספר זוהר וכתבי האר"י ז"ל . . . אשר עינינו ראינו ואזנינו שמענו הרבה קלקולים מעסק לימוד זה . . . מאד יש להרחיק הלימוד הזה. ר' אליעזר פלעקלס, תלמיד בעל "הנודע ביהודה", בפתיחת שו"ת תשובה מאהבה, פראג, תקס"ט

B.

הנשמה אמרה להרב שמה שזכה שנתגלו אליו הדברים העליונים לא מפני שלמד הרבה מש"ס ופוסקים הרבה רק משום תפלה שהיה מתפלל תמיד בכוונה גדולה ומשם זכה למעלה העליונה: צוואת הריב"ש אות מ"א

The soul said to the Rav (Baal Shem Tov) that the reason he merited that these lofty ideas were revealed to him was not because he had learned much of Talmud and the *Poskim* (*halachic* authorities) but rather because of his prayer which he constantly did with great concentration. From that, did he merit to reach such great heights. **Tzavo'os HaRivash (R. Yisrael Baal Shem) 41**

C.

(1) היצר . . . יתחזק לפתותך . . . למה לך למות באהל על התורה . . . אבל קום והחזק בו בעמוד התוך אשר הבית נכון עליהם, והדבק בעבודת אלקיך לעבדו בכל לבבך ובכל נפשך, ותקשר בעבותות האהבה וכו'. ר' פנחס בר יהודה המגיד מפולוצק, ס' כתר תורה, ז:ב

(2) שאין דרך להשגת קרבת האלקים ודבקות בד' כי אם בכח לימוד התורה וכל הקרוב לתורה הוא הקרוב להקב"ה. . . אחינו בני ישראל אולי הגיעה השעה לגדור הפרצה הזאת ונשוב להחזיק בתורת ד' בכל תורתו. הרה"ג ר' חיים מוואלזין, תקס"ג, אגרת בענין ישיבת וואלזין

There is no other way to achieve closeness to G-d other than through the power of the study of Torah. All who are close to the Torah are close to the Holy One, blessed be He. . . . Our brothers of Israel, perhaps the time has arrived to fix this breach and return to the strengthening of Torah study, in all areas of His Torah. **HaRav HaGaon, R. Chaim of Volozhin**

גם כמה מאותן אשר קרבת אלקים יחפצון, המה בחרו לעצמם לקבוע כל עיקר לימודם בספרי יראה ומוסר כל הימים בלא קביעות עיקר העסק בתורה הקדושה במקראות והלכות מרובות ועדיין לא ראו מאורות מימיהם ולא נגה עליהם אור התורה. ד' יסלח להם כי כוונתם לשמים אבל לא זו הדרך ישכון בם אור התורה. הרה"ג ר' חיים מוואלז'ין, נפש החיים ראש שער ד'

III. Consecrating the Mundane

A.

(1) ובעוה"ר יש בינינו כת . . . וכת העושים כל ימיהם כחגים, וממלאים כריסם בכל מיני מעדנים תמיד . . . ועל שניהם אני אומר, כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לד'. הרה"ג ר' יחזקאל לנדא אב"ד דק"ק דפראג, בעל "הנודע ביהודה", דרושי הצל"ח ס' ל"ט

Due to our many sins, there exists a sect amongst us . . . who spend all of their days as if they were holidays and constantly fill their stomachs with all sorts of delicacies. . . .

HaRav HaGaon R. Yechezkel Landau, author of the Noda BiYhudah, Drushei HaTzlach, #39

(2) זענין פורק עול ומניחין חיי עולם רק בנגינתם כל היום. כרוז של ק"ק ברודי שבגליצ'יא, זמיר עריצים וחרבות צורים, מכתב "ב", שנת תקל"ב

They cast away from themselves the yoke of Heaven and forsake eternal life. They are occupied all day only with their songs. **Proclamation of the community of Brody 1772**

B.

זה כלל גדול בכל מה שיש בעולם יש ניצוצים הקדושים אין דבר ריק מהניצוצים אפילו עצים ואבנים אפילו בכל המעשים שאדם עושה אפילו עבירה שאדם עושה יש בה ניצוצות השבירה ומה הוא ניצוצין שבעבירה הוא התשובה בשעה שעושה תשובה על העבירה מעלה הניצוצות שהיו בה לעולם העליון. צוואת ריב"ש ס' קכ"ב

This is an important principle. Everything in the world contains Divine sparks. There is nothing that is devoid of these sparks, even wood and stone. In every action of man, including sins, there are these sparks which came as a result of the [breaking of the] vessels. What are the sparks that are contained in a sin? This is repentance. When a person repents for a sin, he elevates sparks that were [once] in the higher world. **Tzavo'os HaRivash (R. Yisrael Baal Shem) 41**

C.

אם יעשה האדם איזו מעשה שלא נצטווה עליו בתורה רק מדעת עצמו אז אותו מעשה אינו מועיל כלום דהמעשה מצד עצמו לא יפעול בזה שישרה שכינתו עליהם. ועיקר התיקונים בכל המעשים הוא מה שעושה רצון בוראו ובלא"ה אינם רק תחבולות אנושי וכל ההתחכמות לא יועילו מאומה כי מי יאמר לו מה תפעל. ואדרבה עוד לחטא גדול יחשב. ס' בית הלוי פ' כי תשא

If a person does any act of his free volition, which he is not commanded to do, that action will have no effect to make a dwelling for the *Shechina*. The essential *tikun* that a person effects is through fulfilling the will of his Creator. Otherwise, it is merely a human contrivance. All of his machinations will be of no benefit, for how can a human direct G-d to do his will. On the contrary, it is considered to be a grievous sin. **HaRav HaGaon R. Yosef Dov Ber Soloveitchik, Sefer Bais HaLevi, Parshas Ki Sisa**

IV. For the Sake of Heaven

A.

עוד יוכל יצרך לפתותך בחבילות ראיות שתכלית עבודת האדם הוא רק להשיג יראת הרוממות ורק על זה יהיו עיניו ולבו כל הימים ושיראת העונש ובושה מבני אדם היא מדה גרוע שבגרועות וראוי לשרש אותה מלבך. . . . ויוכל להולד מזה שאם יוכיחך אדם ויראה לך שאתה עובר על איזה דין ישיאך לבך שלא לאפרושי מזה כל זמן שיראת המוכיח על פניך באמריך שרק אין יראת אלקים בזה רק יראת אדם ויראה חיצונית. . . . הרה"ג ר' חיים, ס' נפש החיים, פרקים פרק ח'

Your evil inclination can further entrap you by bringing substantial "proofs" that the purpose of Divine service is to achieve "*Yiras HaRomimus*" (awe of the exalted presence of G-d), and that this should be a person's sole motivating force throughout his life whereas "*Yiras HaOnesh*" (fear of Divine retribution) or fear of embarrassment should be considered beneath contempt, something that one should totally uproot from one's heart. . . . Such an attitude could eventually lead to a situation that if you are rebuked by someone who shows you that you are in violation of some *din* (law) that your heart will convince you not to desist from your actions. You will rationalize this by saying that one should only be driven by one's fear of G-d and not through the fear of man or any other such extraneous fear. **HaRav HaGaon R. Chaim of Volozhin, Nefesh HaChaim, Perakim, Perek 8**

B.

(1) זה פרי חטאת לכמה המונעים עצמן מעסק התורה הקדושה בחשבם כי ענין לשמה פירושו בדביקות גדול בלי הפסק. וגם רעה חולה יותר מזה שסוברים בדעתם שעסק התורה בלא דביקות אין כלום, וללא שום תועלת ח"ו. לזאת כשרואין עצמן שאין לבם הולך לזאת המדרגה שיהא לימודם בדביקות תמידי, לא יתחילו כלל ללמוד, ועל כן תפוג תורה ח"ו. הרה"ג ר' חיים מוואלזין, נפש החיים ראש שער ד:א

The mistaken notion that the meaning of *lishma* is that study of our holy Torah must be done with great *dvaikus* (clinging to G-d) without stop, often leads to the sin of abrogating the study of Torah. There is even a greater sickness which results, as they think that the study of Torah without *dvaikus* is worthless, without benefit, G-d forbid. . . . **HaRav HaGaon R. Chaim of Volozhin, Nefesh HaChaim, Shaar 4:1**

(2) תכלית כל התורה והמצוות לא ניתנו אלא כדי שיזכה לידבק בו ית', וכמ"ש ובו תדבק (דברים יג, ה). . . . וברכות השנים נתמעטו הלבבות להבין ולהשכיל ע"ד הנ"ל, רק לעשות מהתורה עטרה להתגדל בהם ולהתפאר בהם, . . . והנה הת"ח המכתתין רגליהם לילך מעיר לעיר, . . . יותר שמכתתין רגליהם לילך בישיבה ללמוד, עוד תוסיפו סרה להתרחק ולסור מהש"י וק"ל. ס' תולדות יעקב יוסף פר' ויחי

The only purpose of all of the Torah and *mitzvahs* is to merit *dvaikus* to Him. . . . Through the course of many years [of Galus] the hearts have diminished and can no longer understand this. They have made the Torah a personal crown for aggrandizement and to gain fame. . . . Behold those scholars who travel with great difficulty from city to city . . . are actually distancing themselves and turning aside from Hashem. **Sefer Toldos Yaakov Yosef, Parshas Vayechi**

(3) ששורש היסוד והעיקר הוא לשמה כדי להשיג אלקותו יתברך שמו . . . שתלמד לשמה ובדביקות. ר' אלימלך מליזענסק, ס' נועם אלימלך, ליקוטי שושנה

The root and essence of *lishma* is to focus on grasping His G-dliness . . . so that you should study for its *lishma* and in *dveikus*. **R. Elimelech of Lizhensk, Likutei Shoshana**

(4) לשמה הוא לאהבת התורה וצונו להשיגה כולה ולידע על בוריה כל פרטים ולבל יניח דבר קטן וגדול ממנה. הרה"ג ר' חיים מוואלוז'ין, רוח חיים ב:א

Lishma is for the sake of the love of Torah. He commanded us to master all of it with clarity, all of its minutiae, without leaving out anything, whether small or large. **HaRav HaGaon R. Chaim of Volozhin, Ruach Chaim 2:1**

(5) מי שימלאו לבו לבזות ולהשפיל ח"ו את העוסק בתורה ומצוות אף שלא לשמה לא ינקה רע ועתיד ליתן את הדין ח"ו. ולא עוד אלא שנמנה בדברי רז"ל . . . בין אותם שאין להם חלק לעולם הבא לגמרי ח"ו . . . ואין לך חילול שמו יתברך ותורתו הקדושה יותר מזה. וכבר השפיל והוריד את יקר תפארתה של התורה הקדושה לארץ יגיענה עד עפר. נפש החיים ראש שער ד:א-ג

Anyone who dares to denigrate and lower, G-d forbid, those who are engrossed in the study of Torah, even *shlo lishma* (not for its own sake) will not be free from the evil that will befall him and will be held accountable, G-d forbid. Furthermore, such a person is included in the list . . . of those who have no portion in the World to Come, G-d forbid. . . . There is no greater desecration of the Divine name and His holy Torah than this. Such a person has lowered the prestige of the holy Torah to the ground . . . **HaRav HaGaon R. Chaim of Volozhin, Nefesh HaChaim, Shaar 4:1-3**

(6) וראה אחי דבר פלא בענין הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, אף דאין להם שום קדשת מחשבה ודבקות לד' בעת דבורם, עם כל זה העולם קיים על הבל פיהם זה. . . . בן הדבר ממש בעניני תורת אלקים חיים, שאין צריך האדם שרוצה להתקדש על ידה הכנה רבה שתתקדש על ידו, פי היא בעצמותה קדושה ונוראה עד מאד. וכשהאדם מדבר בה הוא

מתדבק בקדושתה כמו שכתוב (ירמיה ל"א י"ט), "כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" וגו' והוא קאי על העת שלומד התורה (כמו שכתוב בנפש החיים). ר' ישראל מאיר הכהן, ס' שמירת הלשון, שער הזכירה פרק ז

V. Divine Service

A.

וגם שואגים בתפילה שמונה עשרה תיבות לע"ז מגונים וכשגוען יתנהגו, ואומרים שמחשבתם מוטטת בכל עולמות. מכתב מקהל ווילנא לקהל בריסק בצירוף חתימת הגר"א הנמצא בס' זמיר עריצים וחרבות צורים, שנת תקל"ב, הובא בס' "הגאון" עמוד 971

They also scream out during *Shmoneh Esreh* unbecoming foreign (Yiddish) words and act insanely and claim that their thoughts cause vibrations in all the worlds. **Letter from the community of Vilna to the community of Brisk, 1772**

B.

(1) ועיני ראיתי במקום אחד איזה אנשים שהורגלו בזה זמן כביר עד שכמעט נשכח מהם זמן תפילת המנחה שקבעו לנו רז"ל ואדרבא נקבע בלבם מרוב ההרגל כמו דין והלכה שתפילת המנחה עיקרה אחר צאת הכוכבים. וכשאדם אומר לחברו נתפלל תפילת מנחה הוא משיבו נראה ונעיין אם כבר נראו הכוכבים ברקיע. הרה"ג ר' חיים מוואלוזין נפש החיים פרקים סוף פרק ח

My eyes have seen some people of a certain place who are so accustomed to this for such a long time that they have almost entirely forgotten the times of the prayer *Minchah* which were instituted by our Rabbis of blessed memory. . . . When one person [of their group] asks another, "Let's daven *Minchah*," the other one responds, "Let's see if the stars are already visible in the sky." **HaRav HaGaon R. Chaim of Volozhin, Nefesh HaChaim, Perakim, Perek 8**

(2) והמה בשאט נפש ובזדון עוברים זמן קריאת שמע ותפילה. הרה"ג ר' אברהם קצנלנבויגן אב"ד דבריסק באגרתו להרה"ג ר' לוי יצחק מברדיטשוב הובא בס' "הגאון" ע' 973

They purposely violate the specified times of *Krias Shema* and *Tefilah* (prayer). **HaRav HaGaon R. Avraham, Chief Rabbi of Brisk in his letter to HaRav HaGaon R. Levi Yitzchak of Berdichev**

C.

(1) שהעיקר בכל מצוות הוא חלק המעשה וטהרת המחשבה אינה אלא מצטרפת למעשה ולמצוה ולא לעיכובא. הרה"ג ר' חיים מוואלוזין נפש החיים שער א:כט

The essential element of all *mitzvas* is the practical implementation. Purity of thought is an adjunct to the action and *mitzva* and is not essential. **HaRav HaGaon R. Chaim of Volozhin, Nefesh HaChaim, Shaar 1:29**

(2) ואם אמנם מחשבת האדם היא העולה למעלה ראש להדבק בשרשו אבל לא המחשבה היא העיקר אלא המעשה הוא העיקר בעבודתנו והמחשבה טובה מצטרפת למעשה. הקדמת הרה"ג ר' חיים מוואלזין לביאור הגר"א על השולחן ערוך

Even though it is true that the thoughts of a person rise up and attach themselves to their spiritual source, still and all, thought is not the essential element of our Divine service but rather action. Our positive thoughts attach themselves to the action. **HaRav HaGaon R. Chaim of Volozhin, Preface to the Gaon's commentary to Shulchan Aruch**

(3) לא כן . . . שמכזבין והולכין אחר הלהב ומבזין מצוות מעשיות על ידי אם אינן עושים בכוונה שלמה ואומרים שעיקרן הכוונה. הרה"ג ר' מנחם מענדל משקלאוו, ס' מים אדירים

. . . The [Hasidim] are attracted to burning emotion and deprecate the value of practical *mitzvahs* when done without proper concentration and motivation. They say that the essence is concentration and motivation. **HaRav HaGaon R. Menachem Mendel of Shklov, Sefer Mayim Adirim**

D.

ובדו מלבם נימוסים ומנהגים אשר אבותינו לא שערום. אגרת מק"ק ווילנא לק"ק פינסק בצירוף חתימת הגאון

They invented laws and customs which were unknown to our forefathers. . . . **Letter from the community of Vilna to the community of Pinsk**

E.

(1) דכשיש צדיק וחכם מנהיג בדור והעולם כרוכים אחריו ודבקים בו אזי כולם נעשו חכמים כי הכל הולך אחר הראש וגופא בתר רישא גרירא. (ע' עירובין מא.). ס' דגל מחנה אפרים פ' בלק

Whenever there is a *tzaddik* and *chacham* (scholar) who leads the generation and the masses follow him and cling to him, then they all become *chachamim* (scholars), for everything follows the head. **R. Moshe Chaim Ephraim of Sadilkov, Sefer Degel Machneh Ephraim, Parshas Balak**

(2) הנה מדרך המון עם כששומעין אומרים על אחד שעושה איזה אות או מופת תיכף הם נוסעים אליו ומאמינים לו כל מה שיאמר להם הגם שלא היו מכירים אותו מכבר מנעוריו מה טיבו ומה הנהגתו, אבל באמת זה אינו כלום כי הנסיעה להצדיק הוא שנלמוד את עצמינו מאורחותיו להיות שנודע מכמה וכמה שנים הנהגותיו וצדקותיו וחסידותיו אזי נוסעים אליו ללמוד אורחותיו ולעשות צוותא אליו, אבל לא לעשות העיקר מאותות ומופתים הגם שלא נדע מה טיבו זה אינו כלום ואסור לנסוע אליו. ואם תמצא לומר מה מזיקך דבר זה וכי אומר הוא לאיזה אנשים שנוסעים אליו חלילה לעבור על קל שבקלות, אדרבה הוא גם כן מוכיח אותם על עבדות השם יתברך ומה איכפת לך מה שעושה אותות ומופתים. אבל באמת תדע שזו לא טוב לדבק ולהתחבר עמו שלסוף כל סוף שקר אין לו רגלים ויבא מכשולות גדולות על ידו ויבאו לסוף חלילה לעבור עבודה זרה. ס' מאור ושמש פרשת ראה

Behold, whenever the common people hear of someone who is reported to have wrought some miracle, they travel to him and believe in everything that he tells them, even though they don't know him since he was young and don't recognize his true nature and behavior. The truth is that the purpose of traveling to a *tzaddik* is to emulate his good deeds, something that is only verified after [others] have witnessed his saintliness and piety for many years. . . . It is not good to cling to someone [simply on the basis of reported miracles], for in the end, falsehood has no real basis and, ultimately, he will be the cause of great misconduct and his followers will eventually serve foreign gods. **R. Klonimos Kalman Epstein, Maor V'Shemesh, Parshas R'eih**

F. *Moreover, this new doctrine was calculated to make the way to blessedness easier, inasmuch as it declared that fasts and vigils and the constant study of the Talmud are not only useless, but even prejudicial to that cheerfulness of spirit which is essential to genuine piety.* It was therefore natural that the adherents of the doctrine quickly multiplied. The rapid spread of this sect and the favor with which a great part of the people regarded it may be very easily explained. The natural inclination to idleness and a life of speculation on the part of the majority, who from birth are destined to study; the dryness and unfruitfulness of rabbinical studies; the great burden of the ceremonial law, which the new doctrine promised to lighten and finally, the tendency to fanaticism and the love of the marvelous, which are nurtured by this doctrine-these are sufficient to make this phenomenon intelligible. **Autobiography of Solomon Maimon Chapter 16**

G.
האמת לא אכחיד כי מרגלא בפומי כי כל האמור להלכה בש"ע היא תורה נתונה לכל ישראל בשוה ואין בודד במועדיו, אכן מי שאין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו [עי' יבמות ק"ט ע"ב] כי זה נעשה מצות אנשים מלומדה ואב לבנים יודיע, ע"כ כל המתחסד עם קונו ניכר במעלליו מה שלבו בודה לשם ד' להזיר נזיר מכל מה אשר ידבנו לבו ובזה אין סגנון א' עולה לשנים כי אין לב ב' בני אדם שוה באהבת ד', ולכן נקראים בני כושיים משונה במעשיו [כמו"ק ט"ז ע"ב] אך רק משונה באורו אבל תוכו מתאחד עם כל ישראל, ואך לעשות עדה שלמה כלם יתחסדו במנהג א' לכולם א"כ היא גופי' נעשה חק לישראל ומצות אנשים וזה אי אפשר, ולכן ראיתי רבותי הגאון הפלאה ז"ל ומורי החסיד שבכהונה מהו' נתן אדליר זצ"ל והגאון מהו' זלמן חסיד ז"ל שלא המשיכו עדה, מעיד אני עלי שמימי לא שמעתי מפי קדושי ישראל הנ"ל ס' הזוהר יוצא מפי קדשם בשום דרוש, ותלי"ת לא זזה ידי מתוך ידם ולא חסרתי מהם וכו', ותלי"ת תלמידיהם אין פרץ וכו' כדבס"פ היה קורא [י"ז ע"ב], ומ"מ אין א' דומה לחברו, זה הוא מה שמרגלא בפומי. שו"ת חתם סופר חלק א (או"ח) סימן קצז

I will not hide the truth, for I often say that all that is stated in the Shulchan Aruch in regards to halacha is binding for every Jew equally without exception. However, he who only has Torah, doesn't possess even that (see Yevamos 109b), for it only becomes something which is performed out of rote. Therefore, anyone who acts with *chesed* (love and piety) towards his Creator, stands out by the actions which he initiates for the sake of

Hashem and sanctifies himself according to his benevolence. But there is no one standard way of doing this, because no two people love Hashem in the same way. . . . But to make an entire community who act with uniform piety, is to create a new standard of laws and statutes, something that is impossible. That is why I have seen my masters, the Gaon, the author of the *Sefer HaPhlaah* (R. Pinchas Horowitz), z"l, and my master, the *chasid* of the *Kehunah* (priesthood), R. Nassan Adler, zt"l, and the Gaon R. Zalman *Chasid*, z"l, did not lead an entire community who followed their ways. I bear witness that never in my entire life did I see these holy men of Israel quote from the *Sefer HaZohar* in any public address . . . Their disciples are all exemplary, however, none of them are alike. . . .

R. Moshe Sofer, Teshuvos Chasam Sofer 1:197

VI. Accusations of Heresy

A.

(1) אוהבי אחי ורעי העומדים על התורה ועל העבודה אנ"ש המניין דק"ק ווילנא. ד' עליכם יהי נס"ו . . . בוודאי אין לך מצוה גדולה מזו לעשות שלו' בישראל . . . והרב מאד טרחנו בזה ולא עלתה בידינו . . . הנה מראשית כזאת הודענו והלכנו אל הגאון החסיד נ"י לביתו להתווכח עמו ולהסיר תלונותיו מעלינו, בהיותי שם עם הרב החסיד המנוח מוהר"ר מענדיל האראסנער (הורודוקער) זצ"ל"ה, וסגר הדלת בעדנו פעמיים. וכאשר דברו לו גדולי העיר: רבינו! הנה זה הרב המפורסם שלהם בא להתווכח עם כת"ה, וכאשר ינוצח בוודאי הנה בזה היה שלו' על ישראל, דחה אותם בדיחויים וכאשר החלו להפציר בו מאד חלף והלך לו ונסע מן העיר, ושהה שם עד יום נסיעתנו מהעיר כידוע לזקני עירם. . . . נסענו לק"ק שקלאוו ג"כ לוויכוח ולא עלתה בידינו ועשו לנו מעשים אשר לא יעשו ושינו טעמים והבטחתם אשר הבטיחו תחילה שלא לעשות לנו מאומה רק כראותם שאין להם מה להשיב על דברינו באו ביד חזקה ותלו עצמן באילן גדול הגאון החסיד נר"ו. אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן לק"ק ווילנא תקנ"ז, ס' אגרות הקודש אגרת ל"ד

My beloved brethren and friends who safeguard the Torah and Divine service, *Anshei Shlomainu* (trusted members of our group), of the *minyana* of the holy community of Vilna. May Hashem be with you forever. . . . Behold, we originally went to the home of the Gaon of Vilna, may he be protected, in order to engage him in debate and to dispel his criticism against us. This is while I was with the Rav *HaChasid* R. Mendel of Horodoker (Vitebsker), ztll"h, but he closed the door on us on two occasions. When the leadership of the city spoke to him and said, "Our master, behold their renowned Rav has come to debate with his honor. When he will be defeated, there will surely be peace in Israel." He rejected their entreaties, however, without giving them sufficient cause. When they began to pressure him in earnest, he abruptly left the city. He stayed away until the day of our departure from the city, as is well known by the elders of the city. . . . We traveled to the holy community of Shklov in order to debate with them, but we were not successful and they acted towards us in a despicable manner. They reneged on their promise not to cause us any harm when they saw that they had nothing to counter our arguments. It was then that they went against us with force. They based their position upon the Gaon of Vilna, may Hashem protect him. **Letter from R. Shneur Zalman of Liadi to the Hasidim of Vilna, 1797, Igras HaKodesh, Igeres #34**

(2) כשהיה הרב מ' מענדיל ממינסק בכאן בחורף העבר אצל הגאון האמתי איש א-להים מורנו הרב ר' אליהו חסיד נ"י לא ראה פני הגאון בכל החורף הנ"ל. אמר שיש בידו פירוש על מאמר הזהר שפרשו משפחתם שיש בתוכו מינות ואפיקורסות ויחודים שהם רעים מאד. וכשבאו הכתבים משקלאב לכאן בק"ק ווילנא אזי אמר הגאון הנ"ל הדין עם ק"ק שקלאב באשר שהמשפחה הנ"ל המה אפיקורסין ומורדין ולא מעלים. מכתב "ו" מ"זמיר עריצים וחרבות צורים" תקל"ב

When HaRav R. Mendel of Minsk (Vitebsk) was here this past winter adjacent to the true Gaon, that man of G-d, our master R. Eliyahu, the *chasid*, he didn't see him the entire winter. He said that [R. Mendel] accepted an interpretation of a certain passage of the Zohar which was explained by their sect (lit. family) in a manner which contains within it words of heresy and Kabbalistic formulations which are very terrible. When the documents from Shklov were delivered here, to the holy community of Vilna, the Gaon then declared that the community of Shklov is correct in its conclusion that the aforementioned sect are heretics whose status is such that they should be lowered to a pit and not released. **Letter #6, Zmir Aritzim V'Charbos Tzurim, 1772**

B.

אשר כל היום היתה שיחתם בהוללות וליצנות, וגם להתלוצץ מכל הלומדים ולבזותם בכל מיני ביזיונות בפריקת עול וקלות ראש גדולה וגם להתהפך תמיד בראש למטה ורגל למעלה (שקורין קולייען זיך) בשווקים וברחובות ונתחלל שם שמים בעיני ערלים וגם בשאר מיני שחוק והיתול ברחובות קאליסק. ובחורף תקל"ב אחר הויכוח שהיה בשקלאב, לא מצא מענה על זה ועל כיוצא בזה. וכתבו חכמי ק"ק שקלאב להודיע להגאון המנוח דווילנא עד שהכניסו בלבו לדון דין מורידין ח"ו וכדין אפיקורס מבזה תלמידי חכמים, ועל ההיפך ברגלים למעלה אמר שהוא מן הפעור וכו' אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי להר' אברהם מקאליסק בשנת תקס"ה, אגרות קודש עמ' קכה-קכו

[The followers of R. Avraham of Kalisk] were engaged throughout the day in foolishness and mockery. They also ridiculed all the [Talmudic] scholars, disgraced them in all sorts of ways, and acted towards them with contempt and in great levity. In addition, they were constantly performing somersaults in the market places and in the town plazas. The name of Heaven was disgraced in the eyes of the uncircumcised through this, as well as the other forms of frolic and mockery performed in the streets of Kalisk. In the winter of 5532 (1771-72), after the debate in Shklov, you couldn't answer these charges and justify such actions. The scholars of Shklov wrote to the Gaon of Vilna, may he rest in peace, and were successful in convincing him to judge us as being in the category of those who are lowered into a pit but not released, G-d forbid, and as being heretics who debase Torah scholars. Regarding standing on one's head, he declared it to be akin to the idolatry of P'or etc. **Letter from HaRav HaGaon R. Shneur Zalman of Liadi to R. Avraham of Kalisk, 1805, Igros Kodesh p. 125-126**

C.

ובאמת דנוהו לכף זכות להיות כי כבר נחלט הענין אצלו בהחלט גמור בלי שום ס"ס בעולם ונגמר הדין אצלו עפ"י ג"ע רבים וכן שלמים המוחזקים בכשרות לאדם הרואה לעינים ועפ"י ז' כששמע איזה ד"ת מהסרסור הידוע אשר יפרש כל זה לא השקיף בהשקפה לטובה ולהפך בזכות כי אולי הסרסור שינה בלשון קצת וידוע כי בשנוי לשון קצת ישתנה הענין מהיפך אל היפך ממש וכ"ש שלא עלתה על דעתו כי אולי יש עמנו דבר ד' עפ"י אליהו ז"ל להפריש ולהפשיט הגשמיות שבזה"ק בדרך נסתרה ונפלאה ממנו, רק שצריכה קבלה פא"פ ולא על ידי סרסור הנ"ל ומפני שלמדרגה גדולה כזו צריכה קדושה רבה ועצומה בהיפך ממש ממה שנתאמת לו עפ"י עדים נאמנים בעיני כבודו, וכולי האי לא טעו אינשי מן הקצה אל הקצה ממש ולזאת לא רצה לקבל מאתנו שום טו"מ ותירוץ בעולם וביאור על ד"ת ששמע ולא שום דבר בעולם. אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי למנין החסידים בוילנא שנת תקנ"ז, אגרות הקודש אגרת ל"ד

Actually, they judged [the Gaon] favorably [in not granting an audience to R. Mendel of Vitebsk and R. Shneur Zalman] as he had already firmly decided the matter without any hesitation or doubt, on the basis of the testimony of many witnesses, men who were considered to be above reproach in character and reliability. Accordingly, when he heard some Torah expositions [in the name of the Hasidic masters] from that well known intermediary who explained all of this, [the Gaon] didn't view them favorably nor did he attempt to bring arguments on behalf of their defense, that perhaps the intermediary changed the original language ever so slightly, and, therefore, changed the meaning entirely. Most certainly, [the Gaon] didn't imagine that perhaps we were privy to a communication from Hashem through Eliyahu, z"l, who explained the hidden meaning of the Zohar in a way which eluded him. But such an explanation would have to be delivered directly and not through that intermediary. And since to be on such a level [of *gilui Eliyahu*] one needs to have reached a great and awesome level of sanctity, which is completely contrary to what he had directly heard from reliable witnesses, and one doesn't normally err in a way that is the polar opposite from the truth, he refused to accept any explanation whatsoever regarding the Torah exposition that he heard, absolutely nothing. **Letter from HaRav HaGaon R. Shneur Zalman of Liadi to the minyan of Hasidim in Vilna, 1797, Igros HaKodesh, Igeres #34**

D.

אשר לפי הנשמע במדינותינו מתלמידיו אשר זאת היא תפיסת הגאון החסיד על ס' ליקוטי אמרים ודומיו אשר מפורש בהם פי' ממלא כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה כפשוטו ממש ובעיני כבודו היא אפיקורסת גמורה לאמר שהוא ית' נמצא ממש בדברים שפלים ותחתונים ממש ולפי מכתב מעל' ע"ז נשרף ספר הידוע ובפי' מאמרים הנזכרים יש להם דרך נסתרה ונפלאה ומלא כל הארץ כבודו היינו השגחה וכו' ומי יתן ידעתיו ואנחהו ואערכה לפניו משפטינו להסיר מעלינו כל תלונותיו וטענותיו הפילוסופיות אשר הלך בעקבותיהם לפ"ד תלמידיו הנ"ל לחקור אלקות בשכל אנושי וכאשר קבלתי מרבתי נ"ע תשובה ניצחת על כל דבריו, . . . ואודות ליקוטי אמרים ודומיו בענין ביאור העלאות ניצוצין מהקליפה וכו' הנה עיקר מן זה של העלאות ניצוצין לא נזכר אלא בקבלת האר"י ז"ל לבדה ולא במקובלים

שלפניו ולא בזה"ק בפירוש, וידוע לנו בבירור גמור שהגאון החסיד נ"י אינו מאמין בקבלת האר"י בכללה שהיא כולה מפי אליהו ז"ל רק מעט מזעיר מפ' אליהו ז"ל והשאר מחכמתו הגדולה ואין חיוב להאמין בה כו' וגם הכתבים נשתבשו מאד וכ' ולאיש אשר אלה לו לו משפט הברירה לבחור לו הטוב והישר מכל כתבי הקדש הקדשים האר"י ז"ל לאמר שמועה זו נאה והיא מפי אליהו ז"ל וזו אינה מפי אליהו ז"ל מה נאמר ומה נדבר ומה נצטדק לפניו וגם אם יאמר איזה פירוש בכתבי האר"י ז"ל שלא כפירושינו כל מי שיש לו מוח בקדקדו יבין וישכיל שכל מי שאינו מאמין באיזה דבר לא אדון הוא בדבר זה לדון ולהכריע רק המכריעים יהי' גדולי ישראל המפורסים באמונת קבלת האר"י ז"ל בכללה שהיא כולה מפי אליהו ז"ל כחכמי הספרדים ודומיהם וכו' . . . אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי למנין החסידים בוילנא שנת תקנ"ז, אגרות הקודש אגרת ל"ד

VII. The Excommunication

A..

ובתוך הכת הנ"ל היה ראש המאסף הראשון איסור בקוראי שמו, והשני הרב מורנו חיים דכאן ואמרו אנשים חשובים וספונים כת מרואי פני החסיד האמיתי מורנו הרב ר' אליהו לה"ה מורנו חיים הנ"ל: עד מתי אתם פוסחין וכו' כי דברי הגאון עליו אין להוסיף וכו' והשיב מורנו חיים על הגאון הנ"ל, שהוא שקר ותורתו שקר ואמונתו שקר. והמעשה שהיה בחול המועד פסח. וישבו הרוזנים וב' כתות דיינים על ככה ביום טוב של פסח. והיה פסק תיכף לגרש ולפזר המנין של קארלינר, וגרשו תיכף ומיד המנין. ומורנו חיים הנ"ל יבקש מחילה. . . . על כבוד המקום ועל כבוד התורה ועל כבוד החסיד, וגם יקבל נזיפה ונדוי כדין תורה, וגם לילך עם עשרה אנשים לבקש מחילה אל החסיד. וכשבא אל החסיד, השיב החסיד כהאי לישראל: כבודי מחול לך, וכבוד המקום כבוד התורה אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו. ואמר מורנו חיים: תן לנו תשובה. והשיב הגאון מורנו הרב ר' אליהו חסיד: כל באיה לא ישובו זו מינות. וגם נסתלק מורנו הרב ר' חיים מן המגידות. ומורנו חיים קיבל נזיפה ונידוי על עצמו. ושלחו מכאן הרוזנים ובית דין הצדק לחפש אחר הספרים והכתבים שלהם, ומצאו שם כתבים משונים אשר אי אפשר לכתוב על פני השדה וקצרה היריעה. והוכרזו בחרם אחר העדות להעיד על מעשיהם. ונעשה גביית בית דין על מעשיהם מכוערים, הן מעשה שטות עליונים למטה ותחתונים למעלה. ואחד מהם היה טמא במשכב זכור, ועל זה הודה בפני בית דין. . . . וגם שארי דברי נבלה, והפסק בתוך תפלתם בדברי לע"ז. והיו הרוזנים אצל הגאון החסיד לשאול דעתו, ואמר שמצוה להודפס ולרודפם ולמעטם ולגרשם מן הארץ. ואחר כך ישבו הרוזנים וגם שני כתות הדיינים והגאון אב בית דין, והיה הפסק לשרוף הכתבים שלהם אצל הקונ"ע קודם קבלת שבת, ומורנו איסר ראש המאסף יעלה במעלה עליונה בשבת קודם שוכן עד, ובכל בתי הכנסת ובתי המדרש לא יהיה שום מנין בכאן, רק יהיו הכל בבית הכנסת ובבית המדרש הגדול, ויתודה שמה כפי הנוסח אשר יצא מבית דין. ואחר כך יחרים השמש אותם וכל הנלוים אליו, ויוכתב אגרות שלומים לכל הקהילות הראשיות, לקהילה קדושה שקלאב ולקהילה קדושה מינסק. וכשיצא הפסק דין על מורנו איסר לא היה החסיד בכאן, רק באנטיקליא, וביום ו' ערב שבת קודש שלח אחר הרוזנים וכעס עליהם מדוע הקלו משפטם. אם היה לאל ידי, הייתי עושה להם כאשר עשה אליהו הנביא לנביאי הבעל. והיה חפץ החסיד להעמיד למורנו איסר בקונ"ע, רק הרוזנים לא אבו זאת, והכו אותו בקאנטשוג' בחדר הקהלה קודם קבלת השבת. ואחר כך שרפו הכתבים

שלהם אצל הקונ"ע. וקודם שוכן עד עלה במעלה עליונה, והחסידיים חביריו עמדו לימינו (לשטנו), ואחר כך החרימו אותו. וכל השבוע ישב במאסר בית הכלא במבצר שקורין שלא"ס. ובליל שבת נתפס בחדר הקהל. . . . מכתב "ו" מ"זמיר עריצים וחרבות צורים" תקל"ב

B.

והלכתי עמו ביחד לחדר רבנו הגדול נ"ע ועיני ראו ואזני שמעו אשר דבר אתו קשות על רוע הנהגתו לאנשי שלומנו במדינת רוסיא . . . אשר כל היום היתה שיחתם בהוללות וליצנות, וכו' וכתבו כן מווילנא לבראד והדפיסו שם קונטרס זמיר עריצים בקיץ הנ"ל. והיתה מזה צרה גדולה לכל הצדיקים דוואלין ולא יכלו לישיב בבתיהם ונאספו כולם לק"ק ראוונא בעת ההיא לרבנו הגדול נ"ע לטכס עצה . . . אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי להר' אברהם מקאליסק בשנת תקס"ה, אגרות קודש עמ' קכה-קכו

C.

והנה א-ל א-להים ד' הוא היודע, כי שקר ענו בנו, הנני עומד כהיום על אדמת קודש, והיה ד' לי לאלקים עד, בו אני נשבע ובשמו אני נושא, באם שיש בנו ובדעתנו ובאמונתנו ח"ו שום שמץ דופי, או ח"ו כפירות תורתנו הקדושה שבכתב ושבעל פה, אפילו איזה סייג וגדר מצוה נגד ד' ונגד משיחו, אל יושיענו היום הזה. ועד ד' בינינו שהננו מעבירים על דעתני, ועוזבים ומוחלים לכל מי שכעס והקניט אותנו, וכל מי שהרע לנו בין בגוף ובין בממוך ד' הטוב יכפר בעדם, ולא יעשה שום רושם כלל, שכלם לשם שמים נתכוננו, ואם חטאתי נגד כבודם, אשר קטנם עבה ממתני, אני והנלוים עלי, חליתי פניכם עד בוש למחול לי, וד' הוא הטוב, והוא רחום יכפר עון, ואתם הדבקים בד' אלקים חיים ובמדותיו, תענו ותאמרו סלחתי. . . . ומובטחני באנשי קריה נאמנה שלומי ישראל שישלימו נאמן לנאמן. אגרת מהרה"ג ר' מנחם מענדל מוויטעבסק לראשי ק"ק ווילנא, הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא ע' 110-111

D.

הערט צו כל הקהל הקדוש! דא לאזין האלופים רוזני ונגידי קציני קהלתינו מודיע זיין, בצירוף אב"ד ר' שמואל ובצירוף הגאון החסיד ר' אליהו ובצירוף מורי הוראות, באשר עם איז ידוע ומפורסם לכל החרם הגדול, שהוכרז בפרסום גדול בבית הכנסת דקהלתינו בשנת תקל"ב נידון האנשים הידועים, המכונים בשם חסידים ומשנים נוסח התפלה, מעשה תעתועים, ועושים להם חבורות אנשים, ומבואר שם בהחרם הגדול על כל אדם שלא להתחבר עמהם ולא להחזיק ידיהם, ופשיטא שלא להתנהג במנהגיהם ושלא יסע שום אדם לשום מקום, שיש חבורות אנשים הנ"ל, וגם נכלל בחרם ההוא כל האנשים החשודים, שהמה מחבורות שלהם, שיתפרדו כל פועלי און ולא יתחברו שנים ביחד, והחרם ההוא נתפשט כמעט בכל מדינות ליטא, רייסיין, זאמוט ופולין.

והנה עתה בעוה"ר התעורר ורבתה המספחת בכל תפוצות ישראל להתנוצץ כבראשונה, שורש פורה ראש ולענה, ולא אותו בלבד, שמעלו בחרם ההוא, אף גם התחילו לצודד נפשות נקיים, להסיתם ולהדיחם מדרך הסלולה, מקדמונינו ז"ל לפי דת תורתנו הקדושה, וידיחו אותם בחלקת לשונם כאמור להם זה הדרך ילכו בהם, ומי פתי יסור הנה, כמהר צפור אל פח ולא ידע כי בנפשו הוא, בכדי להפרישו מעסק תורתנו הקדושה, עד שטחו עיניהם מראות

ומהשכל לבותם, ומאמינים להם, כי לא שקר בימינם, ודרכו בה ואשרו אותה, עד אשר עזבו כל חילם וטפם ונשיהם ורכושם וילכו אחר לא יועילו, כאשר נתגלה בפירסום קלונם וזיופם בספריהם החדשים מקרוב באו לא שערום אבותינו הקדמונים וידברו דברים אשר לא כן המה על דתנו הקדושה.

ולזאת נתעוררו האלופים רוזני דק"ק הנ"ל, ובצירוף הגאונים הנזכרים לעיל, ואזרו חיל להחזיק דת תורתם הקדושה ולכלות קוצים מן הכרם עדת ישראל, וחדשו החרם המבואר על כל מקום שיש חבורות אנשים האלו ומתנהגים במעשיהם, והמסיתים ואף דיא סניפים, און דיא וואס זיינען מחזיק ידיהם און גיבין עצות און זיינען מחפה אויף זייא, איז חל כל החרמות, גם האבין זייא מוסיף גיווען גדרים וסייגים, אז איטליכער מענטש זאל זייא מרחיק זיין בשתי ידיים, צא תאמר לו, און זיינען מוחרם ומנודה, מופרש ומובדל מכל עדת ישראל, איז פשיטא דאס מען טאר זיך ניט מדבק זיין און ריידן מיט זייא, גם דיא לייט וואס זיינען מכת ההוא בקהלתינו, אין חרם גדול, אז זייא מוזין עוקר דירה זיין מקהלתינו עם נשיהם ובניהם, גם איז החרם אז קיינער טאר זייא קיין דירה ניט פאר דינגען, הן בקהלתינו והן הסרים למשמעתינו, און ווער וועט עובר זיין, איז מוחרם ומנודה וכל הארורים והקללות יחולו על ראשו, ולהשומע ינעם ותבוא עליו ברכת טוב.

. . . ואף שאין מדרכי לצאת מחוץ לגדרי עש"ז לעת הפרו תורתו עת לעשות וכו', ולכן גם אנכי אבוא על החתום, יום כ"ד מנחם [אב] תקמ"א נאום אלי' במוהרש"ז זללה"ה

נוסח החרם של ק"ק ווילנא נגד הסידיים כ"ד אב תקמ"א

E.

שלא יסע שום אדם מקהילתם למקום החסידיים להתחבר עמם, ולא יעמוד בתוך ארבע אמותם, ומכל שכן לראות פני הרשע כהן עדתם, המכהן ללא א-להים ולאילילי זהב יקרא: אלה אלהיך ישראל, וכפי שמבואר בספרו הגדול, ספרן של רשעים. ובוודאי היטיבו אשר דברו הרוזנים והגאונים שכל דבריהם שקולים בפלס ומאזני צדק, עפ"י דת תורתנו הקדושה. תוקף חרמות אלות ושמתות על המשנה מנוסח התפלה או יעבוד לאלקיו כמוהם וכמעשיהם והתגודד בבשר ולהכות כף כנביאי הבעל וכו', ובפרט שלא לשנות בק"ק אמדור דבר אחד אשר גזרנו עליהם, ובנוסח התפלה לא ישנו דבר ממנהג האשכנזים, ומי שיעבור על זה, לבד הקנסות אשר נוכל לקנום, עוד יחולו עליהם כל הארורים והשמתות והקללות. נוסח הכרוז של ר' אליעזר וראשי העדה ביריד זעלווא במחוז הורדנא בראשית חודש אלול תקמ"א הובא בס' אבן אופל לדוד כהנא פ' ל"ב

No one should travel from our communities to the place of the Hasidim to join with them nor stand within four cubits of them and most certainly not to directly look into the face of the evil one, the leader of their community, who serves a false god and calls to gods of gold: These are your gods O Israel, as is apparent from his major work, [Toldos Yaakov Yosef] that belongs in the category of works of evil doers. . . . The ban is still in effect for those who have adopted a different liturgy, or serve their G-d as they do to tear the flesh and clap as did the prophets of Baal . . . **Public proclamation issued in the fair of Zelva, in the district of Horodna, in the month of Elul 1781**

F.

כת החסידים ימ"ש וכו', כת שבתאי צבי, שם רשעים ירקבן כאשר מודעת זאת מהויכוח שהיה לי בעיר ווארשא עם לוי יצחק ריש בריוני והשיבו הרוזנים והגאונים לעשות בכרוז שלהם, אך לא כתבו שם לאמור איסור על נפשות הרשעים, שלא ישחטו שום דבר הטעון שחיטה בחלפים וסכינים המלוטשים שלהם, ולהיות שחיטתן נבלה, וכן לגזור על האוכלים משחיטתן ומשמשים בכלי פיגוליהם, כלי חרס, עץ ואבן. והנה רשות לכל קהלה ועדה, אשר נתלקטו שם האנשים הריקים והפוחזים, תלמידי ימ"ש בעש"ט עוכר ישראל, רשות נתונה להחרים ולעקור שרשם בנפשם ומאודם. הרב ר' אברהם בר' דוד קצינלנבויגין האב"ד מבריסק, שבא חתום על החרם, הראשון בשנת תקל"ב, היה אז גם כן בזעלווא ביום-ההוא ויצא לאשר ולקיים בכתב ידו בכל תוקף ועוז את החרם והכרוז מווילנא והורודנא, במכתבו הנכתב ביום ה', ב' לחדש אלול הובא בס' אבן אופל לדוד כהנא עמ' 105

G.

אהובינו אחינו מה אנחנו שואלים מהם כי אם לאהבה את אהובינו וכו' הרב, חביבנו ידידנו האמיתי מעולם, אשר נפשנו קשורה בנפשו, כבוד קדושת מורנו ורבנו הרב רבי שניאור זלמן, הגדול מאחיו, גדלוהו משל אחיו, כלכם חייבים בכבודו, שהרי כמה יגיעות יגע לכתת רגליו הרחק נדוד נע ונד זמן טובא, למען שמע דברי א-להים חיים, ואותו משחנו להיות מורה צדק במדינתם, שלא תהיה ערת ד' כצאן אשר אין להם רועה וכו'. לזאת שום ישימו עליהם מקרב אחיהם כמוהם, הוא הרב חביבי הנזכר וכו', ומי כמהו מורה ורב במדינתם, וכי הוא נאמן כשר וישר, וצדיק הוא. אגרת מהרה"ג ר' מנחם מענדל מוויטעבסק לאנ"ש ברוסיה הלבנה וליטא בשנת תקמ"ח, הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא ע' 111

H.

(1) יען אשר אמרו הפושעים והאפיקורסים, שחזרתי בחרם שהחרמתי אותם, שקר ענו בי, ואדרבה, אני מחדש ומחזק החרם הגדול עליהם ועל כל מי שמכונה בשם רב שלהם, כי עליהם נאמר: כל באיה לא ישובון. אגרת מהגר"א שנת תקנ"ו הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא ע' 112

Because those criminals and heretics claim that I have reversed myself regarding the *cherem* (ban), [I am publicly announcing that] they are testifying falsely. On the contrary, I am now renewing and strengthening the great ban upon them and anyone else who calls themselves followers of their Rebbe. Regarding them is it stated in Scripture (Proverbs 2:19), "All those who come there will never return." **Letter from the Gra, 5556**

(2) אל החרדים על דבר ד' ועל תורתו, בני אברהם יצחק ויעקב וכו', הנה שמעתי דבת רבים, קול ענות חרופין וגדופין אנכי שומע, שהכת אנשי רשע ובליעל, המכנים עצמם בשם חסידים, המתפרצים מפני אדוניהם אביהם שבשמים, מתפארים וינאמו נאום, שאני חוזר בי מכל מה שאמרתי עליהם עד הנה, ושכעת אני מסכים לכל מעשיהם, וכי זו הדרך שלהם הדרך הישרה, ובדבר הזה המה מצודדים רבים מבני עמנו, נפשות אשר לא תצודינה, ועל כן אני חושש פן ואולי יהיו אנשים, אשר יתנו מקום לדבריהם, וע"כ אני מודיע נאמנה שח"ו לא יתלו בי בוקי סריקי, לא תהא כזאת בישראל, ועל משמרת אעמודה כמאז כן עתה, ועל כל

מי אשר בשם ישראל יכונה ואשר יראת ד' בלבבו, מוטל עליו לחרפם ולרדפם בכל מיני רדיפות ולהכניעם עד מקום שיד ישראל מגעת, כי עונם טמון בחובם וכי קשים המה לישראל כספחת. . . . מכתב גלוי שחתם עליו הגר"א ביום ג' ר"ח סיון תקנ"ו ואושרה בחתימות דייני ווילנא הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא ע' – 112 113

(3) אמוני בני ישראל החרדים לשמוע בקול דברו, העולים בפרצות לגדור גדר בכרם בית ישראל וכו', עברו (החסידיים) תורה חלפו חק, יוצרי עמל עלי חוק, ויגלו פנים בתורה שלא כהלכה בפסוק "כבד את אביך וגו'" נפשם עליהם תאבל, דור לא נאמנה את א-ל רוחו וכו', ובתורת משה מורשה, יכריתו ברית חדשה, עשות המזמתה הרבים בבית ד', ובשר קודש יעברו מעליהם, ומגלים פנים בתורה שלא כהלכה, באמרם יקר בעיני ד' דרכם. אי לזאת אבן מקיר תזעק, ושמים ילכשו קדרות, על עפרת התורה חללה, והגבוה השפלה, מכניס עצמם בשם חסידים, חסד הוא, דור מה רמו עיניו, ומלין לצד עילאה ימללו, אלה א-להיך ישראל, כל עץ וכל אבן, ומגלים פנים בתורה שלא כהלכה בפסוק "ברוך כבוד ד' ממקומו", ובפסוק "ואתה מחיה את כלם", הוי על הרועים הרעים שבהם, שבדו מלבם משפט חדש ואולפן חדש, ושתו תלמידים הבאים אחריהם, ושם שמים מתחלל על ידיהם, גם בכנפיהם נמצאו בישראל דם נפשות אביונים נקיים, עוזרים לרעה מחזיקים ביד מרעים, וידי עוברי עבירה מסייעים ויד הסגנים ועשירי העם היתה במעל, ומה יעשו כי יקום א-ל וידרוש ממעל וכו', ואם אמרנו לספר תלאה היד, ולא יספיק נייר לכתוב דרכיהם ומעלליהם הרעים וכו', לא יחמול איש עליהם ולא יחנם, ולתת עדת חנף גלמוד, והשומע להם ימתח על העמוד, וכו', לבשו קנאת ד', ויצא רשף לרגליכם מפיכם לפידים יהלכו, בלהט החרב נוקמת, נקם ברית ותורה נוקמת, והנשארים יראו וישמחו, כי שמחה לצדיק עשות משפט, ולפועלי און מחתה, ד' יחישנה בעתה. מכתב מהגר"א לכל קהלות ישראל, י"א תשרי תקנ"ז הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא ע' 114

(4) יסכר פי דוברי שקר האומרים שאינם צריכים להחזיק טובה לאב ואם כי להנאת עצמם היו מכוונים וממילא נולד וכיון שנולד מהם נתן הקב"ה הטבע שהאב והאם יגדלו בניהם בטבע ככל בהמה חיה ועוף שמגדלים בניהם ואין הבנים מחזיקים טובה לאבותיהם, יתאלמון וישתתקון ויתחרשו, כדכתיב תאלמנה שפתי שקר, כי הם בעצמם מעידים עליהם שהם כבהמה, ולא חלק ד' להם לב לדעת ולהבין. ועל זה אמרו חכמים, כל הכופר בטובתו של חברו, סוף כופר בטובתו של הקב"ה, דלדבריהם גם אינם צריכים לכבד ולירא מהמקום ב"ד, כיון שאנחנו מעשי ידיו של הקב"ה, מהראוי להיטיב ולחמול על מעשי ידיו. ואין ספק, שהאומרים כן שהם כופרים בלבם: ס' חיי אדם חלק א' כלל סז:ב

I.

וארץ! ארץ! אל תכסי דמינו, ואל יהי מקום לזעקתנו, עד ישקיף ד' וירא מן השמים, ויתן אותנו לרחמים לפני אחינו הרחמנים בני הרחמנים, לעורר רחמים המרובים עלינו ועל עוללינו וטפינו, להחיותנו כיום הזה. וליתן לנו שם ושארית על פני האדמה, ויתן בלבם לשמוע אל הבקשה השטוחה לפני הדרת קדשם. שלא ישליכו דברי אחרי גוום, כי אם יכנסו דברי באזניהם, ויפקחו עיניהם להשקיף עלינו בהשקפה לטובה ועין חמלה וחנינה, כי אחינו

ובשרנו הם, ומי שהשלו' שלו ישים בלבם שלו' ואהבה, אחוה ורעות, והיה לבבם עם לבבנו כאשר לבבנו עם לבבם. אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי לק"ק שקלאוו בשנת תקנ"ז הובא בס' אבן אפל לדוד כהנא ע' 115,

J.

ומה נשתנה היום, כי הנה גם עתה הפעם לא נשמע ממנו שום חזרה וחרטה מימי קדם, לאמר שעכשיו נולד לו איזה ספק אולי טעות הוא בידם. . . . כי ידוע להם כי אצלי בוודאי מתורצים כל הקושיות, כי כל הקושיות ידועות ומפורסמות במדינתנו, אך הם לא קבלו התירוצים, באשר ראינו בעינינו בקהילה קדושה שקלאב. ואם כן למה זה הבל איגע. . . על אחת כמה וכמה בנדון דידן לאחר מעשה רב ועצום, רעות רבות ועצומות שנעשו ולאנשי שלומנו במדינתנו ליטא ורייסין עפ"י גילוי דעת הגאון החסיד. . . ולפי הנשמע אין במדינת ליטא מי שירום לבבו שלא לבטל דעתו מפני דעת הגאון החסיד ולאמר בפה מלא אין בפיהו נכונה ח"ו. . . אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי לחסיד ווילנא שנת תקנ"ז, אגרות הקודש אגרת ל"ד

K.

ונכון יהיה לבם הטהור בטוח אשר כעת לא יתעורר שוב ריב ומדון מאנ"ש שבמחנכם הטהור כמו בימים ראשונים ח"ו. יען כי בימים ההם היה להם לראש איש חכם בעיניו הידוע, אשר לא הבה שמוע לי באמרו שהוא חכם יותר ממני. והגם שהיה אומר שעושה הכל ע"פ ציווי. . . ובאמת בתחלת קיץ תקנ"ח הסכלתי עשות כי היתה ידי עמו להציל עשוקים ונרדפים. . . אמנם לאחר שיצא לאור משפטם. . . שלחתי אליו. . . כמה בקשות ואזהרות שלא יחזיק עוד במחלוקת לש"ש ולא לעשות מנין בפני עצמו ומכל שכן שלא להנקם ח"ו מהרודפים בשום מלשינות בעולם, הס מלהזכיר ובפרט במלשינות דוידז אחז בשרי פלצות ממש, וכו'. אגרת מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי לק"ק דוולינא בשנת תקע"א

L.

הנה כרבות השנים אחר פטירתו של הגאון החסיד המנוח ז"ל זכות תורתו עמדה לו ולכל המסתופפים בצלו שלא לשפוך עוד דמים חנם, בהגלת נגלות לעיני כל ונדוע האמת ונראה בעליל שאין בנו שמץ מינות חס ושלו' ולא שמצא דשמצא. ואי לזאת הותרו השבטים לבא זה בזה ומתחתנים עמנו תמיד, וכמו כן נתבטלו שאר הרחקות וגזירות קלות וחמורות דשנת תקל"ב. מכתב מהרה"ג ר' שניאור זלמן מלאדי שנת תקע"ג, אגרות הקודש אגרת ס"א

Behold, after many years had gone by, after the passing of the Gaon, the *chasid*, z"l, the merit of his Torah stood by him and all of those who sought shelter in his shade, so as not to spill any more blood needlessly, as it became evident to all and the truth became revealed that we have absolutely no taint of heresy, G-d forbid, or even anything closely resembling it. If so, then the families should be allowed to intermarry and the other extreme measures and others bans of the year 1772 should be lifted. **HaRav HaGaon R. Shneur Zalman of Liadi in a letter to the community of Vilna, 1813, Igros HaKodesh #61**

VIII. The Effect Upon the Hasidic Movement

A.

עיניכם הרואות כי הש"ע עם באור הגר"א לא יזוז ממני וכל דבר וענין שיבא לידי להתעסק בו לא יעבור ממני מבלי שאשים עיני ולבי בבאורו, ואחשב עליו ואתחשב עמו. ועם זה . . . אגלה לכם בענין זה מה שטמון וכמוס בלבי מעודי ביחש ענין זה ולא גליתים לכל אדם כמעט, ואפילו לצנועין שבנו, זולת לחותני ולחותני הזקן נ"ע (הם "הרב הזקן" רבי שניאור זלמן מליאדי, ובנו "האדמו"ר האמצעי", כאשר כן יקראו החסידים לבנו רבי בער, והוא חותנו של רבי מענדלי) ונענעי לי בראשם לומר כי יפה כונתי ואמת שערתי. והוא זה, כי אנ"ש (ר"ת אנשי שלומנו, כנוי מהרביים לחסידים) אינם יודעים ואינם יכולים להעריך את ערך הטובה הרבה והחסד אשר עשה עמנו הגר"א בחלקו עלינו ואין ערכם משיג להעריך את התודה הרבה שחייבים אנו לו ולבעלי המחלוקת אנו ובנינו ודורותינו אחרינו. ובאור הדברים כך היא: כי לולא המחלוקת הי' באמת יסוד ומקום לדאוג ולחוש כי השיטה החדשה שסללנו לנו, או יותר נכון, שאבותינו סללו לנו בהמולה ושאון, תוליד אותנו לאט לאט צעד אחר צעד הלאה מעבר הגבול הנועד להמסורה התורנית והצוויית, ולא בלי יסוד הי' חשש גדול, כי עפ"י כח ההתלהבות ורוממות הנפש וגובה הרוח במהלך השיטה החדשה אשר אחזה בסערה את לבות יוצריה ומחולליה מיסדיה ומכונניה – סוף סוף תהי' התורה התלמודית נכוית מלהט אשה של הקבלה, וזאת התורה הנסתרת תמעט רוב דמותה של התורה הנגלית והמצות המעשיות תשפלנה בערכן לפני ההרגשות הלוהטות מסודות הכונות. ובהתאמת כל אלה הלא היינו אובדי דרך חלילה, ותהי' איפוא המחלוקת לנו כתריס בפני הפורעניות ובגדר ברזל בפני זרם מים שוטף. וגם כי ספרי "השלחן ערוך" של חותני זקני נ"ע – הוסיף הרב לומר – ידעתי נאמנה כי רק לרגלי המחלוקת נבראו, כדי לקרב ביותר את לבות אנ"ש לאורח חיים עפ"י תורת ההלכה, ולהגדיל ולהאדיר בזה את כבוד התורה הנגלית ולמען יאצילו מזמנם להתעסק בה בשום לב ובכונת הנפש וברגשי כבוד ויקר ולה, להמחלוקת, אנו חייבים להודות על התגלות אור מאיר ואוצר בלום זה, ואלמלי באה המחלוקת רק בשביל שנזכה באלה הספרים דיינו. ספר מקור ברוך מהרב ברוך הלוי עפשטיין חלק ג' פרק כ:א

. . . I (HaRav HaGaon R. Menachem Mendel of Lubavitch, the author of *Shailos U'Teshuvos Tzemach Tzedek*) am going to reveal to you (R. Yechiel Mechel Epstein, author of *Aruch HaShulchan*) something that has always remained concealed in my heart. I haven't revealed this to anyone, with the exception of my father-in-law (R. Dov Ber, the *Mittler Rebbe*) and [my and] my wife's grandfather (HaRav HaGaon R. Shneur Zalman of Liadi, the *Alter Rebbe*) who agreed with my assessment. It is as follows: The members of our group of Hasidim don't realize and are incapable of estimating the tremendous good and favor that the Gaon did for us by opposing us. They have no way of comprehending the tremendous debt of gratitude that we owe him and the other opponents [of Hasidism], we and our children and the generations that will come after us.

I mean to say that if it wouldn't have been for the controversy, there really would have been a basis and room for concern and worry that the new approach that we developed, or perhaps better put, that our forefathers developed with tumult and uproar, would have ever so slowly caused us to go beyond the boundaries of the traditional norms of Torah and *mitzvos*. It is not without basis that there was great concern, because of the intensity of the enthusiasm, uplifting of the spirit, and the confidence created by this new approach which siezed like a tempest the hearts of its founders, eventually the study of Talmud would have been [figuratively] singed by the burning fire of the Kabbalah and the study of the mysteries of the Kabbalah would have eclipsed the study of *nigleh* (the exoteric areas of the Torah study) and the practical implementation of the *mitzvos* would have lost their value in the face of the burning emotion of the mystic mysteries of concentration. If this would have come to pass, then we would have been lost, G-d forbid. The conflict actually served as a protective barrier against the flood [of this misplaced enthusiasm]. In addition, I know as a fact that the works of my grandfather (R. Shneur Zalman) on the Shulchan Aruch were created as a response to the conflict in order to bring the hearts of our followers closer to live a life based upon the Torah and halacha and to enhance the honor of the revealed Torah . . . **R. Baruch Epstein, Mekor Baruch, 3:21**

B.

אבל דורות המאוחרים יוכלו ללכת בדרכי "החדשות" לאט לאט צעד אחר צעד, עד המקום אשר לא יאבו וגם לא יוכלו עוד לשוב משם, ולכן טוב לעשות להם מראש ומתחלה גדר והגבלה ואפילו בפני פרחים ושושנים אשר עליהם . . . ומדי דברו על זה ברגש הלב קם ממקומו ויגש אל אבי וילחץ את ידו בחיבה יתירה ויאמר לו: והן על נקודה זה נקודות החדשות רבו אבותיכם באבותינו, ועולמנו רגז וחרד בדור שלפנינו ואבותיכם הרעימו על אבותינו על סוללם להם דרך חדשה ובראו וכוננו להם שיטה מיוחדת בדרכי העבודה ואהבת ד' ועל זה הרעימו עולמות ממעל והגזו ממלכות מתחת, כנודע הכל לכל.

אך יהי ד' מבורך – הוסיף הרב – כי לא הלכנו במסלה אשר חשבו עלינו ולא קיימנו את התבנית אשר חזו לנו, והננו עתה אחים נאמנים, בני אב אחד ובני א-ל אחד ובני תורה אחת, לבנו לבכם ונפשנו נפשכם לתורה ולתעודה לתפלה ולעבודה. אך לא לעולם חוסן ההצלחה כדרכנו אנו וגם להצלחתנו זאת עלינו להודות במדה מסוימה להמחלוקת הסוערה שפגשו על דרכנו, אשר לרגלה שמנו גבול למרוצה ומעצור להתפעלות נפשנו וחק להתלהבות רוחנו, ושמרנו צעדינו אנחנו בעצמנו. ולולי היא, המחלוקת, מי יודע הגבול והמקום עד מתי עד אנה הלכנו בחדושונו ואיפה עמדנו עליו היום, אולי עד מקום אשר לא שבנו עוד משם, כאשר דברתי על זה מכבר עם מעלתו. ספר מקור ברוך מהרב ברוך הלוי עפשטיין חלק ג' פרק כג:ב